MIHAIL CIACHIR – UN APOSTOL AL GĂGĂUZILOR

Mariana GHEORGHIȚA

Deşi un popor puţin numeros şi puţin cunoscut în perioada de la sfârşitul secolului al XIX-lea, găgăuzii au reuşit să dea Basarabiei personalităţi

marcante, care au ajutat la evoluţia socio-culturală şi alfabetizarea populaţiei. Una dintre figurile proeminente, a cărui memorie poate fi cinstită, este Mihail Ciachir, cel care, în viziunea scriitorului Nicolae Costenco, „pentru moldoveni va rămâne înscris în cartea de aur a Basarabiei, iar pentru găgăuzi este un apostol".

Născut in 1861, într-o familie modestă din localitatea Ceadâr-Lunga, Mihail Ciachir a lăsat în urma sa o imensă moştenire culturală. Studiile făcute de Mihail Ciachir la Şcoala spirituală şi la Seminarul din Chişinău, care la acea vreme erau unicele instituţii de învăţământ superior din Basarabia, i-au permis acestuia să se dedice pedagogiei, ocupând pe rând funcţii importante, cum ar fi educator la Şcoala spirituală de băieţi din Chişinău, preşedinte al Consiliului pedagogic Chişinău pe lângă Ministerul Învăţământului, iar din 1884 a fost hirotonit preot la biserica Şcolii spirituale cu hramul „Întâmpinarea Domnului".

Deşi familia sa venise în Basarabia de doar jumătate de secol, Mihail Ciachir a pus accent chiar de la început pe importanţa studierii limbii moldoveneşti/române de către elevii săi. Astfel, în calitatea sa de membru al Consiliului pentru şcoli din judeţul Chişinău pe lângă Ministerul Învăţământului, funcţie ce a deţinut-o până în anul 1897, a promovat (încă din anul 1885) intens problema lipsei manualelor în limba maternă a băştinaşilor, venind constant cu rugămintea către Ministerul Învăţământului şi Comitetul pentru şcoli pe lângă Sinod de a i se permite să tipărească manuale şi cărţi în limba moldovenească, pe care urma să le folosească în şcoli. Solicitările sale au fost îndeplinite abia după anul 1896.

Imediat ce a primit încuviinţarea de a tipări cărţi în limba română, acesta a exercitat o importantă activitate literară. A tradus şi tipărit o serie numeroasă de cărţi şi manuale în limba română, dar în acelaşi timp – deşi pare destul de contradictoriu – i-a îndemnat pe moldoveni să înveţe limba rusă, fiind conştient că doar astfel aceştia vor putea deţine funcţii importante, ceea ce le va oferi pârghiile administrative necesare ca să poată menţine vie limba şi cultura naţională a băştinaşilor. Astfel, printre cele mai importante realizări ale sale în domeniul literar este editarea în 1900, pe bani proprii, a unui ghid al moldovenilor privind studierea iniţială a limbii ruse, după sistemul „învăţătorului celor de alt neam" al lui Nicolai Ilminschi. În anul 1907, protoiereul Mihail Ciachir a editat cel mai voluminos Dicţionar rus-moldovenesc, ce cuprindea peste 22.000 de cuvinte, structurat după toate regulile lexicale şi accesibil unui cerc larg de cititori.

Cărţile şi manualele tipărite de dumnealui au ajutat la crearea unei pături de intelectuali moldoveni care au lansat o amplă mişcare de eliberare naţională. Posibil că fără activitatea pedagogică şi literară a lui

Mihail Ciachir să nu fi apărut personalităţi basarabene, precum Ion Inculeţ, Pantelimon Halippa ş.a., care au fost liderii actului Unirii de la 1918. Una din personalităţile basarabene marcante din acea perioadă, Alexei Mateevici, i-a fost chiar elev lui Mihail Ciachir şi, indubitabil, cel din urmă a avut un mare merit în definirea personalităţii acestuia, a cărui moştenire literară lăsată basarabenilor este astăzi imnul Republicii Moldova – „Limba noastră". Un alt elev al său a fost Gurie Grosu, primul Mitropolit al Basarabiei în timpul României Mari.

Fiind un cunoscător al limbilor română, găgăuză şi rusă, după Unirea Basarabiei cu România de la 1918, activitatea literară a protoiereului Mihail Ciachir s-a intensificat. În această perioadă, el a tipărit în limba găgăuză cele mai de preţ cărţi pentru poporul său: *Evanghelia de la Matei*, *Evanghelia de la Marcu*, a reeditat *Molitvoslovul* şi *Psaltirea*. Dar lucrarea care îl ridică pe el în rândul celor mai de seamă iluminaţi din toate timpurile, nu doar dintre găgăuzi, dar şi din istoria românilor, este *Istoria găgăuzilor din Basarabia*, publicată în anul 1934 şi care constituie prima lucrare scrisă şi tipărită în limba găgăuză despre istoria micului popor turcic.

După cum am menţionat, Mihail Ciachir a fost un atlet al limbii române în timpul Imperiului Rus, dar mai ales în timpul României Mari, atunci când s-a ocupat de promovarea limbii române printre compatrioţii săi. După cum se ştie, găgăuzii au fost una dintre cele mai bine integrate minorităţi din cadrul României interbelice, Mihail Ciachir având un rol primordial în înfăptuirea acestui lucru. A colaborat pe toată perioada cu revistele „Viaţa Basarabiei", în care a publicat o serie de articole etnografice despre găgăuzi în limba română, şi „Luminătorul", care din 1918 era organul de presă oficial al Eparhiei Chişinăului. În ultimul său an din viaţă (1938) a reuşit să scoată la lumina zilei şi primul Dicţionar româno-găgăuz, care avea drept scop simplificarea învăţării limbii române de către găgăuzi.

În memoria şi cinstea lui Ciachir au fost ridicate monumente în Chişinău şi în mai multe localităţi din Găgăuzia, dar şi numeroase instituţii de învăţământ din ţară îi poartă numele. De asemenea, în anul 2011, la 150 de ani de la naşterea sa, în UTA Găgăuzia a fost declarat Anul Mihail Ciachir.

Bibliografie:

Ciachir, M. *Originea găgăuzilor*. 1933.
Ciachir, M. *Religiozitatea găgăuzilor*. 1934.
Ciachir, M. *Originea găgăuzilor*. 1934.

Recomandat
Anatol PETRENCU, dr. hab., prof. univ.